

ЕВРОПЕЙСКАТА СИГУРНОСТ В УСЛОВИЯТА НА ХИБРИДНИ ЗАПЛАХИ: СРАВНИТЕЛНО ИЗСЛЕДВАНЕ НА ШЕСТ ДЪРЖАВИ

Константин Казаков

Университет по библиотекознание и информационни технологии

Резюме: Настоящият доклад представя сравнително изследване на публичните годишни доклади на контраразузнавателните служби на Германия, Чехия, Литва, Латвия, Финландия и Италия за периода 2023–2024 г. Целта е да се идентифицират общите и различаващите се заплахи, както и влиянието на географското положение върху начина, по който държавите концептуализират рисковете за националната сигурност. Използвани са дискурс анализ, съдържателен анализ и сравнителен метод за систематизиране на категориите заплахи: Русия, Китай, тероризъм, киберзаплахи и хибридни операции. Резултатите показват ясно разграничение между държави, граничещи с Русия, и държави, разположени във вътрешността на ЕС. Докладът предлага синтетични индекси, графични визуализации и аналитична интерпретация, които подчертават структурната трансформация на европейската среда за сигурност.

Ключови думи: хибридни заплахи; контраразузнаване; Русия; Китай; киберсигурност; Европейски съюз

ВЪВЕДЕНИЕ

Сигурността на Европейския съюз през последното десетилетие се формира в условията на нарастваща комплексност и взаимосвързаност на заплахи. Съвременната среда за сигурност в Европа се характеризира с висока динамика, комплексност и нарастваща взаимосвързаност между държавни и недържавни заплахи. Войната на Русия срещу Украйна, ескалацията на хибридните операции, трансформацията на киберпространството в арена на стратегическо съперничество и устойчивото присъствие на терористични рискове очертават нова среда, в която държавите трябва да адаптират своите механизми за защита. Контраразузнавателните служби играят ключова роля в този процес, тъй като предоставят систематизирани оценки, които формират политическите решения и обществените възприятия.

Публичните годишни доклади на службите за сигурност представляват ценен източник за анализ на начина, по който държавите разбират и приоритизират заплахите. Те не само описват текущата ситуация, но и конструират стратегическия дискурс, чрез който се дефинират рисковете и необходимите мерки за противодействие.

Настоящото изследване има за цел да сравни докладите на шест държави от ЕС: Германия, Чехия, Литва, Латвия, Финландия и Италия, за да идентифицира общите тенденции и различия в оценките на заплахите.

Настоящият доклад има три основни цели:

— да извърши сравнителен анализ на последните публично достъпни докла-

ди на службите за сигурност на Германия, Чехия, Литва, Латвия, Финландия и Италия;

- да идентифицира общите и различаващите се заплахи в контекста на европейската сигурност;

- да анализира, в контекста на войната на Русия срещу Украйна, разликите между държави, граничещи с Русия, и държави, които не споделят пряка граница с нея.

Така докладът се стреми да допринесе за по-дълбоко разбиране на начина, по който европейските контраразузнавателни служби концептуализират заплахите, и как географското положение спрямо Русия влияе върху тази концептуализация.

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Избрани са шест държави от ЕС, които представляват два различни типа стратегическо положение:

- държави, граничещи с Русия: Литва, Латвия, Финландия;

- държави, неграничещи с Русия: Германия, Чехия, Италия.

Този избор позволява да се сравнят държави, които се намират в непосредствена близост до Русия, с държави, които са по-далеч от руската граница, но са ключови в политическо, икономическо и институционално отношение.

Поради различното време на публикуване на годишните доклади на службите за сигурност изследването обхваща периода 2023–2024 г.

Изследването използва три основни методологични подхода:

1. Дискурс анализ. Анализира се езикът, чрез който службите описват заплахите. Особено внимание се отделя на формулировки като „дългосрочна конфронтация“, „екзистенциална заплаха“, „хибридни операции“, които разкриват стратегическата рамка на мислене.

2. Съдържателен анализ. Кодират се пет категории заплахи: Русия, Китай, тероризъм, киберзаплахи и хибридни операции. За всяка държава се определя интензитетът на заплахата по скала 0–5.

3. Сравнителен анализ. Съпоставят се държавите по групи:

- граничещи с Русия (Литва, Латвия, Финландия);

- неграничещи с Русия (Германия, Чехия, Италия).

Използвани са официалните публични доклади на BfV, BIS, VSD & AOTD, VDD, SUPO и DIS.

Използвани документи:

- Федерална служба за защита на конституцията на Германия (BfV). Годишен доклад 2023 (2024);

- Чешка служба за сигурност и информация (BIS). Годишен доклад 2023 (2024);

- Литовски департамент за държавна сигурност и военно разузнаване (VSD & AOTD). Оценка на заплахите 2024 (2024);

- Латвийска служба за държавна сигурност (VDD). Годишен доклад 2023 (2024);

– Финландска служба за сигурност (SUPO). Национален преглед на сигурността 2023/2024 (2024);

– Италианска разузнавателна общност (DIS). Годишен доклад за политиката на сигурността 2023 (2024).

При анализа на заплахите за националната сигурност на разглежданите държави се използва следният модел на заплахата, който включва: носител на заплахата (лица, групи или организации); въздействие (действия с вредни последици за обекта на заплахата); обект на заплахата (физически обект, дейности или социални общности).

По този начин заплахите се формулират по:

– носител на заплахата – заплахи от държавни и недържавни субекти. Такава формулировка се използва, когато носителя на заплахата е установен по категоричен начин;

– въздействие – въздействие в киберпространството, хибридни заплахи и др. Фокусът е върху установени дейности с вредно въздействие, при които невинаги е установен категорично извършителят;

– обект на заплахата – физически обекти (национални и европейски критични инфраструктури), дейности, които са от значение за националната сигурност, и социални общности (обществото като цяло, етнически, религиозни общности и др.).

РЕЗУЛТАТИ

1. Общ профил на заплахите

1.1. Русия като доминираща заплахата

Всички анализирани служби определят Русия като основен държавен противник.

Примери от докладите:

– Германия (BfV): „Русия, Китай и Иран са най-значимите актьори в шпионажа, кибероперациите и операциите за влияние срещу Германия“ (BfV, 2024).

– Литва: „Русия се подготвя за дългосрочна конфронтация с НАТО“ (VSD & AOTD, 2024).

– Латвия: „Руските служби остават способни и мотивирани да действат срещу Латвия“ (VDD, 2024).

– Финландия: „Русия ще остане дългосрочна заплахата независимо от изхода на войната в Украйна“ (SUPO, 2024).

1.2. Китай като стратегически конкурент

Китай е разглеждан като системен конкурент, който използва икономически, технологични и академични канали за влияние.

– Германия, BfV: „Китайските разузнавателни дейности са насочени към политически решения, научни институции и критични технологии“ (BfV, 2024).

– Чехия, BIS: „Китай се стреми да изгради синоцентрична¹ глобална общност чрез операции за влияние“ (BIS, 2023).

Общото е, че Китай не е описван като непосредствен военен противник, а като дългосрочен системен конкурент, който подкопава технологичния и политически суверенитет.

1.3. Тероризъм и вътрешен екстремизъм

Тероризмът остава значима, но не доминираща заплаха. Германия акцентира върху крайнодесния екстремизъм, Италия – върху ислямисткия тероризъм.

– Германия: „Политически мотивираните престъпления достигат рекордни нива“ (BfV, 2024).

– Италия: „Рискът от джихадистки атаки се увеличава“ (DIS, 2024).

В Германия особено внимание се отделя на крайнодесния екстремизъм, докато Италия акцентира върху ислямисткия тероризъм и възможността за атаки, вдъхновени от конфликти в Близкия изток.

1.4. Киберзаплахи и хибридни операции

Според изследваните доклади киберпространството е централна арена на държавна конфронтация.

Литва и Латвия подчертават ролята на Беларус като допълнителен вектор.

– Литва: „Русия и Беларус провеждат информационни операции, насочени към подкопаване на общественото доверие“ (VSD, AOTD, 2024);

– Финландия, SUPO: „Киберпространството се превърна в основна арена на държавна конфронтация“ (SUPO, 2024).

Тези формулировки показват, че кибер- и информационните операции се разглеждат като неделима част от съвременния конфликт, а не като второстепенен елемент.

2. Синтетични индекси на заплахите

Таблица 1 представя сравнителен индекс (0–5) на интензитета на основните заплахи. За целите на сравнителния анализ е изграден синтетичен индекс (липса – 0, нисък – 1, по-скоро нисък – 2, среден – 3, по-скоро висок – 4, висок – 5) за интензитета на пет основни категории заплахи: Русия, Китай, тероризъм, киберзаплахи, хибридни операции.

Таблица 1. Сравнение на основните заплахи по държави
(синтетичен индекс 0–5)

Държава/ Заплаха	Русия	Китай	Тероризъм	Киберзаплахи	Хибридни операции
Германия	5	4	4	5	5
Чехия	4	4	3	4	4
Литва	5	3	2	5	5
Латвия	5	3	2	4	5
Финландия	5	3	3	5	5
Италия	3	3	4	4	4

Чрез представянето на синтетичните индекси за петте категории заплахи по държави, се открояват следните тенденции:

- Русия е с максимален индекс (5) в Германия, Литва, Латвия и Финландия;
- киберзаплахите и хибридните операции са с много високи стойности във всички държави;
- тероризмът е по-силно изразен в Германия и Италия, отколкото в Литва и Латвия.

Наблюдават се и следните модели:

- Литва, Латвия и Финландия имат високи стойности при заплахите: „Русия“, „Киберзаплахи“ и „Хибридни операции“, което отразява фронтовия им характер;
- Германия има висок профил във всички категории заплахи, включително тероризъм;
- Италия показва по-балансиран, но по-нисък профил по отношение на Русия, с по-висок акцент върху тероризма и хибридните заплахи.

Допълнително могат да се посочат следните тенденции:

- Литва, Латвия и Финландия имат най-висок кумулативен индекс, доминиран от Русия, кибер- и хибридни заплахи;
- Германия също има много висок кумулативен индекс, но с по-силно участие на тероризма и Китай;
- Италия има по-нисък кумулативен индекс, но с относително по-голям дял на тероризма и хибридните заплахи.

3. Дискурс анализ: Анализира се езикът, чрез който службите описват заплахите. Резултатите, представени в таблица 2, ясно показват разграничение между държави, граничещи с Русия, и държави, разположени във вътрешността на ЕС.

Таблица 2. Групиране на държавите по тип стратегическо положение спрямо Русия

Група	Държави	Характеристика на заплахата от Русия
Граничещи с Русия	Литва, Латвия, Финландия	Екзистенциална, включително военна
Неграничещи с Русия	Германия, Чехия, Италия	Хибридна, разузнавателна, политическа

Честота на ключови термини в докладите. За да се оцени интензитетът на стратегическия дискурс в докладите на шестте държави, е извършен количествен анализ на честотата на пет ключови термина: „Русия“, „Китай“, „кибер“, „хибридни“ и „тероризъм“. Данните са представени в таблица 3 и отразяват ясно дискурсивните приоритети на всяка служба.

Таблица 3. Честота на ключови термини в докладите на шестте държави

Заплаха/Държава	Германия	Чехия	Литва	Латвия	Финландия	Италия
Русия	112	84	156	143	129	67
Китай	74	61	22	19	33	41
Кибер	98	77	103	91	115	88
Хибридни	56	49	72	68	74	53
Тероризъм	89	34	11	9	27	102

ДИСКУСИЯ

Резултатите от направените изследвания показват ясно разграничение между две групи държави:

1. Държави, граничещи с Русия (Финландия, Литва, Латвия)

Посочените държави възприемат Русия като екзистенциална заплаха, включително чрез потенциални военни действия.

Характерни особености:

- пряка военна перспектива;
- акцент върху руско-беларуски операции;
- повишена чувствителност към вътрешни информационни уязвимости.

Литва, Латвия и Финландия възприемат Русия като екзистенциална заплаха, която включва:

- потенциал за ограничени военни действия;
- активни разузнавателни и подривни операции;
- системни информационни кампании;
- използване на Беларус като допълнителен вектор.

Формулировки като „дългосрочна конфронтация с НАТО“ (VSD & AOTD, 2024) и „Русия ще остане дългосрочна заплаха“ (SUPO, 2024) показват, че тези държави структурират сигурността си в рамка, близка до военна готовност и национално оцеляване.

2. Държави, неграничещи с Русия (Германия, Чехия, Италия)

Посочените държави разглеждат Русия предимно като хибриден и разузнавателен противник, а не като непосредствен военен агресор.

Характерни особености в докладите на посочените държави са:

- по-силен акцент върху тероризма и вътрешния екстремизъм;
- фокус върху защита на критичната инфраструктура;
- по-широка геополитическа перспектива (Близък изток, Африка).

Германия, Чехия и Италия възприемат Русия предимно като:

- хибриден актьор;
- източник на шпионаж и кибероперации;
- фактор за политическа и енергийна уязвимост.

При тях липсва дискурс за непосредствена конвенционална военна заплаха, но има силен акцент върху:

- защита на демократичния ред;
- критична инфраструктура;
- вътрешен екстремизъм и тероризъм.

3. Конвергенция на заплахите

Независимо от географското си положение всички държави признават Русия и Китай като основни държавни противници и подчертават централната роля на киберпространството.

Въпреки географските различия се наблюдава конвергенция в следните аспекти:

- всички държави признават Русия и Китай като основни държавни противници;
- киберпространството е централна арена на конфронтация;
- хибридните операции се разглеждат като основен инструмент на държавно спонсориран заплах;
- тероризмът остава структурен, но не доминиращ риск.

Изложеното по-горе показва, че европейската среда за сигурност се движи към обща стратегическа рамка, в която различията са по-скоро в интензитета, отколкото в естеството на заплахите.

Докладите от 2023–2024 г. използват значително по-остър и категоричен език в сравнение с предходни години. Формулировки като „дългосрочна конфронтация“ и „структурна заплаха“ показват промяна в стратегическото мислене.

Германия и Чехия акцентират върху рисковете, свързани с технологичната зависимост от Китай, особено в областта на критичните технологии и научните изследвания.

Докладите показват, че хибридните операции вече не се разглеждат като изключение, а като постоянен фон на международните отношения.

Анализът на честотата на ключови термини показва ясно разграничение между държавите по отношение на тяхната стратегическа рамка. Балтийските държави демонстрират дискурс, доминиран от термини, свързани с Русия, хибридни операции и киберзаплахи. Германия и Чехия проявяват по-балансиран дискурс, в който Русия и Китай са представени като конкуриращи се държавни актьори, но значителен дял заемат и вътрешните заплахы. Италия се отличава с най-висока честота на термина „тероризъм“, което подчертава нейния фокус върху Средиземноморския регион и вътрешната сигурност.

4. Дискурсивни асиметрии и тяхното значение за европейската сигурност

Дискурсивните различия между държавите имат пряко отражение върху формулирането на общоевропейски политики за сигурност. Балтийските държави настояват за засилено военно присъствие на НАТО, Германия и Чехия акцентират върху укрепването на демократичната устойчивост, а Италия – върху борбата с тероризма. Въпреки това киберзаплахите и хибридните операции функционират като общ знаменател, който обединява държавите около необходимостта от по-дълбока интеграция на разузнавателните усилия.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Европейската среда за сигурност се характеризира с процес на конвергенция на заплахите, при който държавите споделят общи рискове, но различават интензитета им според географското си положение спрямо Русия.

Изследването показва, че общата стратегическа рамка на ЕС се консолидира около разбирането за хибридните операции като структурен елемент на съвременната сигурност. Това налага засилване на обмена на разузнавателна информация, укрепване на устойчивостта и интегрирането на службите за сигурност.

Европейската сигурност се намира в състояние на структурна трансформация, в която:

- Русия е основен държавен противник, възприеман като екзистенциална заплаха в граничните държави и като хибриден актьор в останалите;
- Китай се утвърждава като дългосрочен стратегически конкурент;
- киберпространството и информационната среда са ключови полета на конфронтация;
- тероризмът и вътрешният екстремизъм остават значими, но не доминират рисковете.

Разграничението между държави, граничещи и неграничещи с Русия, не отменя общите заплахи, а по скоро подчертава различните им проявления и интензитет. Това налага многостепенен, координиран и адаптивен подход към сигурността в рамките на ЕС, в който контраразузнавателните служби играят централна роля.

БЕЛЕЖКИ

1. Терминът „синоцентрична“ (от латинското *Sinae* – Китай, и *centrum* – център) се отнася до светогледа или идеологията, според която Китай е центърът на света.

Авторът потвърждава използването на инструменти с изкуствен интелект за структуриране на библиографския преглед и оптимизация на статистическите изчисления. Всички извлечени данни и анализи са критично прегледани и потвърдени от автора.

REFERENCES

- Bezpečnostní informační služba. (2024). *Annual report of the Security Information Service for 2023*. <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpráva/2023-vz-aj.pdf>
- Bundesamt für Verfassungsschutz. (2024). *Verfassungsschutzbericht 2023* [Constitution protection report 2023]. https://www.verfassungsschutz.de/SharedDocs/publikationen/DE/verfassungsschutzberichte/2024-06-18-verfassungsschutzbericht-2023.pdf?__blob=publicationFile
- Dipartimento delle informazioni per la sicurezza. (2024). *Relazione sulla politica dell'informazione per la sicurezza: 2023* [Report on information policy for securi-

ty: 2023]. <https://www.sicurezza nazionale.gov.it/data/cms/posts/933/attachments/711cf87b-1a38-4864-975a-e253a67cbdba/download?view=true>

Finnish Security and Intelligence Service. (2024). *National security overview 2023/2024*. https://supo.fi/documents/38197657/39761266/Kansallisen-turvallisuuden-katsaus_2023_EN.pdf/20e52fd0-79ae-eb74-3d62-0d7ab8b0a6d5/Kansallisen-turvallisuuden-katsaus_2023_EN.pdf

State Security Department of the Republic of Lithuania, & Defence Intelligence and Security Service under the Ministry of National Defence. (2024). *National threat assessment 2024*. <https://www.vsd.lt/wp-content/uploads/2024/03/GR-2024-02-15-EN-1.pdf>

State Security Service of Latvia. (2024). *Annual report 2023*. <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/37/en/annual-report-2023.pdf>

EUROPEAN SECURITY UNDER HYBRID THREATS: A COMPARATIVE STUDY OF SIX STATES

Abstract: *This paper presents a comparative analysis of the publicly available annual reports of the counterintelligence services of Germany, the Czech Republic, Lithuania, Latvia, Finland, and Italy for the period 2023–2024. The study identifies common and divergent threat perceptions and examines how geographical proximity to Russia shapes national security assessments. The methodology combines discourse analysis, content analysis, and comparative evaluation of five key threat categories: Russia, China, terrorism, cyber threats, and hybrid operations. The findings reveal a clear distinction between states bordering Russia and states located within the EU's interior. The paper provides synthetic indices, graphical visualizations, and analytical insights that highlight the structural transformation of the European counterintelligence environment.*

Keywords: *hybrid threats; counterintelligence; Russia; China; cybersecurity; European Union*

Assoc. Prof. Konstantin Kazakov, PhD
University of Library Studies and Information Technologies
Sofia, Bulgaria
E-mail: k.kazakov@unibit.bg